

De Hoge Raad overweegt dat het hof geen blijk heeft gegeven van onderzoek naar behoud van de omgang in enigerlei vorm, bijvoorbeeld door de frequentie of de vorm aan te passen.

mr. M.B. Winthagen
advocaat bij Maud Wint Advocatuur en Mediation

23

Beroep op vernietiging van een verdeling op grond van benadeling voor meer dan een kwart; geen sprake van een verdeling aanvaard te zijnen bate of schade of een vaststellingsovereenkomst

Rechtbank Rotterdam
24 december 2025, nr. C/10/693899 / HA ZA 25-132,
ECLI:NL:RBROT:2025:15215
(mr. Schellekens)
Noot mr. M.L. Neuteboom-van Asselt

Vernietiging verdeling. Te eigen bate of schade aanvaard? Vaststellingsovereenkomst?

[BW art. 3:196 lid 1 en 4, 7:900]

Essentie: De vrouw vernietigt de verdeling van de huwelijks-goederengemeenschap omdat zij voor meer dan een kwart is benadeeld. De rechtbank gaat daarin mee: de vrouw heeft de verdeling niet te eigen bate of schade aanvaard en er is geen sprake van een vaststellingsovereenkomst.

Samenvatting: In verband met hun voorgenomen scheiding gaan partijen onder leiding van een mediator over tot verdeling van hun algehele gemeenschap van goederen. Met betrekking tot de waarde van de aandelen in meerdere ondernemingen spreken partijen af dat de waarde daarvan nihil is. Echter, een concrete waardebeoordeling van de aandelen laten partijen in het mediationtraject achterwege. Partijen ondertekenen een overeenkomst met als titel 'Vaststellingsovereenkomst'. In deze overeenkomst is in art. 25.1 finale kwijting afgesproken en er staat ook in dit artikel dat als een partij voor meer dan een kwart zou zijn benadeeld, deze partij de toedeling 'te zijnen bate of laste aanvaardt' en afstand doet van het recht vernietiging te vorderen. Als de man de in mediation overeengekomen overbedelingsvergoeding niet aan de vrouw betaalt, gaat zij naar een advocaat. Deze advocaat zet vraagtekens bij de waardering van de aandelen en vraagt een deskundige om een rapportage. Daaruit blijkt dat de waarde van de aandelen van nihil onwaarschijnlijk is. Namens de vrouw vernietigt de advocaat de verdelingsovereenkomst buitengerechtelijk. De vrouw start een procedure bij de rechtbank waarin zij vordert te verklaren voor recht dat de overeenkomst buitengerechtelijk is vernietigd. De rechtbank wijst deze vordering toe. De verweren van de man dat de vrouw de verdeling te harer bate of schade heeft aanvaard, althans dat er sprake is van een vaststellingsovereenkomst, slagen niet. Bij de beoordeling van beide verweren kijkt de rechtbank verder dan alleen de tekst van de overeenkomst. Juist de omstandigheden waaronder de afspraken tot stand zijn gekomen, maken dat de rechtbank in deze situatie de verweren van de man niet volgt. De rechtbank concludeert vervolgens dat

de overeenkomst terecht buitengerechtelijk is vernietigd en geeft de gevorderde verklaring voor recht.

Vonnis in de zaak van [eiseres], wonend in Middelharnis, eiseres,
advocaat: mr. T. Abbo,
tegen
[gedaagde], wonend in Sommelsdijk,
gedaagde,
advocaat: mr. H.A.A. Voermans.
Partijen worden hierna 'de vrouw' en 'de man' genoemd.

1. De zaak in het kort

1.1. Partijen zijn na een huwelijk van bijna 23 jaar van elkaar gescheiden. Zij waren gehuwd in algehele gemeenschap van goederen. Partijen zijn in een schriftelijke overeenkomst een verdeling van hun gemeenschappelijk vermogen overeengekomen, op grond waarvan de echtelijke woning (met de daarop rustende hypotheekschuld) en de aandelen in [bedrijf 1] aan de man zijn toegedeeld en de man zich heeft verplicht wegens overbedeling € 150.000,- aan de vrouw te betalen. De vrouw stelt dat zij bij deze verdeling voor meer dan 25% is benadeeld omdat de aandelen op nihil zijn gewaardeerd terwijl deze volgens haar veel meer waard waren. Daarom heeft de vrouw de overeenkomst op grond van artikel 3:196 BW buitengerechtelijk vernietigd. In deze procedure vordert zij primair een verklaring voor recht dat de overeenkomst buitengerechtelijk is vernietigd, subsidiair vernietiging van de overeenkomst. Volgens de man heeft de vrouw afstand gedaan van haar recht om vernietiging te vorderen. Ook kan de overeenkomst volgens de man niet vernietigd worden omdat het een vaststellingsovereenkomst betreft. De man betwist bovendien dat de vrouw bij de verdeling voor meer dan 25% is benadeeld.

1.2. De rechtbank oordeelt dat de verweren van de man niet slagen en wijst de primair gevorderde verklaring voor recht, voor zover het de verdeling betreft, toe.

2. De procedure

2.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:

- de dagvaarding van 28 januari 2025, met producties;
- de conclusie van antwoord;
- de akte houdende productie van de vrouw, met een aanvullende productie 10;
- de akte houdende wijziging van eis van de vrouw;
- het door de vrouw als aanvullende productie in het geding gebrachte financieel scheidingsrapport;
- de mondelinge behandeling op 22 september 2025; en
- de spreekantekeningen van de advocaat van de man ter gelegenheid van de mondelinge behandeling.

2.2. Aan het eind van de mondelinge behandeling heeft de rechter bepaald dat vonnis zal worden gewezen.

3. De feiten

3.1. Op [datum] zijn partijen met elkaar getrouwd in algehele gemeenschap van goederen.

3.2. Na een huwelijk van bijna 23 jaar zijn partijen van elkaar gescheiden. Op 4 januari 2023 heeft de rechtbank Amsterdam de echtscheiding uitgesproken. Op 23 januari 2023 is het huwelijk ontbonden door inschrijving van de echtscheidingsbeschikking in de registers van de burgerlijke stand.

3.3. In het kader van de echtscheiding hebben partijen een mediationtraject gevolgd. Zij hebben afspraken gemaakt over onder andere de verdeling van de huwelijksgemeenschap.

Deze afspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst getiteld 'vaststellingsovereenkomst' (hierna: de overeenkomst), welke door hen is ondertekend op 24 november 2022.

3.4. Onderdeel van de huwelijksgemeenschap waren de echte woning en 100% van de aandelen in [bedrijf 1] (hierna: de houdstermaatschappij), die (indirect via een stichting administratiekantoor) 50% van de aandelen in [bedrijf 2] (hierna: [bedrijf 2]) hield. [bedrijf 2] hield op haar beurt 100% van de aandelen in [bedrijf 3] en [bedrijf 4]

3.5. In artikel 21.1 van de overeenkomst staat het volgende over de aandelen in de houdstermaatschappij:

'Partijen komen samen overeen dat de waarde van deze aandelen nihil zijn. Deze waarde is bepaald in overleg en afstemming met de boekhouder/accountant.'

3.6. In artikel 21.2 van de overeenkomst staat het volgende over de aandelen in [bedrijf 2]:

'Onder [bedrijf 2] hangen 2 B.V.'s ([bedrijf 4] en [bedrijf 3]), waarvan de waarde geconsolideerd is in [bedrijf 2] Partijen komen samen overeen dat deze B.V.'s geen waarde hebben. De waarde is bepaald in overleg en afstemming met de boekhouder/accountant.'

3.7. De overwaarde van de woning werd vastgesteld op € 287.877,-. De woning en de aandelen zijn toegeërd aan de man, en de op de woning rustende hypotheekschuld is toegerekend aan de man. Partijen zijn overeengekomen dat de man wegens overbedeling € 150.000,- aan de vrouw moet betalen volgens een betalingsregeling waarbij de man vanaf 2 januari 2023 € 30.000,- en uiterlijk op 31 december 2028 € 120.000,- aan de vrouw moet betalen.

3.8. In artikel 25.1 van de overeenkomst staat voorts het volgende:

'Finale kwijting

De partijen verklaren hierbij de tussen hen bestaande huwelijksgemeenschap met inachtneming van de maatstaven van redelijkheid en billijkheid te hebben verdeeld en zij verklaren tevens behoudens met betrekking tot de rechten en verplichtingen genoemd in deze vaststellingsovereenkomst niets meer van elkaar te vorderen te hebben en elkaar algehele en finale kwijting te verlenen, zonder enig voorbehoud. Partijen verklaren dat zij ieder onderhandelingsvaardig zijn geweest en verklaren dat wat ieder belangrijk vond in deze vaststellingsovereenkomst naar tevredenheid is opgenomen.

Partijen verklaren dat de ontbonden gemeenschap van goederen naar wederzijds genoegen is verdeeld en dat in geval dat voor één van de partijen een benadeling in de vermogensverdeling van meer dan een kwart wordt vastgesteld, de partij waarvan wordt vermoed dat hij omtrent deze benadeling heeft gedwaald, deze toedeling niettemin te zijnen baten of laste aanvaardt, waarbij hij voor zover vereist uitdrukkelijk afstand doet van het recht om op deze grond een vernietiging van de verdeling te vorderen.'

3.9. In september 2024 heeft de vrouw zich tot haar advocaat gewend nadat de man niet aan de betalingsregeling voldeed. Het bestuderen van de stukken door de advocaat leidde tot vragen over de waardering van de aandelen.

3.10. Bij brief van haar advocaat van 23 september 2024 heeft de vrouw artikel 21 van de overeenkomst, betreffende de verdeling van de aandelen, buitengerechtelijk vernietigd.

3.11. Op 19 december 2024 heeft Groenewegen & Lukaart Corporate Finance B.V. (hierna: G&L) op verzoek van de vrouw een rapport uitgebracht. Volgens dit rapport 'is de assumptie dat de aandelenwaarde van [bedrijf 2] nihil is niet voldoende onderbouwd en met in achtneming van de cijfers onwaarschijnlijk'. Bij brief van dezelfde dag heeft de advocaat

van de vrouw de gehele overeenkomst buitengerechtelijk vernietigd.

4. Het geschil

4.1. De vrouw vordert – na wijziging van haar eis – dat de rechtbank bij vonnis voor zoveel mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:

Primair:

– voor recht verklaart dat de indertijd tussen partijen gesloten overeenkomst buitengerechtelijk is vernietigd;

subsidiar:

– de indertijd tussen partijen gesloten vaststellingsovereenkomst vernietigt.

4.2. De man voert verweer. De man concludeert tot niet-ontvankelijkheid van de vrouw in haar vorderingen, dan wel afwijzing van die vorderingen, met veroordeling van de vrouw in de kosten van deze procedure.

4.3. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover nodig, nader ingegaan.

5. De beoordeling

5.1. De rechtbank zal eerst ingaan op het verweer van de man dat de vrouw haar recht om vernietiging van de verdeling te vorderen wegens dwaling heeft prijsgegeven. Vervolgens gaat de rechtbank in op het verweer dat de verdeling niet vernietigd kan worden omdat deze is opgenomen in een vaststellingsovereenkomst. Daarna bespreekt de rechtbank het verweer dat de verdeling niet vernietigbaar is omdat de vrouw bij de verdeling niet voor meer dan een vierde is benadeeld.

De vrouw heeft haar recht om vernietiging van de overeenkomst te vorderen wegens dwaling niet prijsgegeven

5.2. De vrouw stelt dat de verdeling vernietigbaar is omdat zij heeft gedwaald omtrent de waarde van de aandelen van de houdstermaatschappij (hierna: de aandelen) en daardoor voor meer dan een vierde is benadeeld. Zij beroept zich dus op artikel 3:196 lid 1 BW.

5.3. Op grond van artikel 3:196 BW is een verdeling vernietigbaar wanneer een deelgenoot omtrent de waarde van een of meer van de te verdelen goederen en schulden heeft gedwaald en daardoor voor meer dan een vierde gedeelte is benadeeld (lid 1). Wanneer een benadeling voor meer dan een vierde is bewezen, wordt de benadeelde vermoed te hebben gedwaald omtrent de waarde van een of meer van de te verdelen goederen en schulden (lid 2). Een verdeling is echter niet op grond van dwaling omtrent de waarde vernietigbaar indien de benadeelde de toedeling te zijnen bate of schade heeft aanvaard (lid 4).

5.4. De man beroept zich primair op lid 4 van artikel 3:196 BW en voert aan dat van vernietiging wegens dwaling geen sprake kan zijn omdat de vrouw in artikel 25 van de overeenkomst de toedeling te eigen bate of schade heeft aanvaard. De man stelt dat de vrouw met het opnemen van artikel 25 in de overeenkomst heeft verklaard dat zij onderhandelingsvaardig was en dat zij instemde met de inhoud van de overeenkomst. Er is volgens de man geen sprake van onwetendheid, juridische ongelijkheid of gebrekkige wilsvorming. De vrouw voert hiertegen aan dat zij nimmer gewezen is op de verstrekking van artikel 25 van de overeenkomst en niet op de hoogte was van de waarde of de orde van grootte van de waarde van de aandelen, zodat zij niet wist waar zij afstand van deed.

5.5. De rechtbank komt tot de slotsom dat de vrouw niet gebonden is aan de aanvaarding in artikel 25 van de overeen-

komst en dus geen afstand heeft gedaan van het recht om vernietiging te vorderen op grond van artikel 3:196 BW. Daaraan liggen de volgende overwegingen ten grondslag.

5.6. Van aanvaarding als bedoeld in artikel 3:196 lid 4 BW kan slechts sprake zijn als de benadeelde zich bewust was van de strekking van die aanvaarding, of als de andere deelgenoot ervan uit mocht gaan dat de benadeelde zich daarvan bewust was. Dit volgt uit de artikelen 3:33 en 3:35 BW. Bovendien is nodig dat de benadeelde zich bewust was van de waarde van de gemeenschap. Daarom is voor het slagen van een beroep op artikel 3:196 lid 4 BW vereist dat de benadeelde de waarde van de te verdelen gemeenschap kende, althans wist in welke orde van grootte de waarde van de gemeenschap lag. Dit volgt uit Hoge Raad 7 juli 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1697.

5.7. Gebleken is dat partijen niet juridisch onderlegd zijn en dat zij zich bij de besprekingen die hebben geleid tot de ondertekening van de overeenkomst niet hebben laten bijstaan door eigen advocaten. Het concept van de overeenkomst is opgesteld door de mediator. De vrouw heeft ter zitting verklaard dat partijen de bepaling van artikel 25 er niet nadrukkelijk in hebben laten zetten, en dit is door de man niet weersproken. De vrouw heeft ook verklaard dat zij destijds de gevolgen van deze bepaling niet kon overzien en dat zij zich niet herinnert dat de strekking van deze bepaling aan haar is uitgelegd. Ook dit is door de man niet weersproken. Weliswaar heeft de man ter zitting verklaard dat er voldoende tijd is genomen om de overeenkomst stap voor stap door te nemen, maar dat de mediator uitleg heeft verschaft over de strekking van artikel 25, met name over de betekenis van het 'te zijnen bate of schade' aanvaarden van de toedeling, volgt daar niet uit. De rechtbank gaat er daarom van uit dat dit niet is gebeurd. Dit, in samenhang met het feit dat de vrouw geen juridische kennis had en niet werd bijgestaan door een advocaat, leidt ertoe dat vaststaat dat de vrouw zich niet bewust was van de vergaande strekking van het bepaalde in artikel 25, en dat de man dit wist, althans kon weten.

5.8. Uit de vaststaande feiten blijkt bovendien dat de vrouw niet op de hoogte was van de werkelijke waarde van de te verdelen gemeenschap, en evenmin wist in welke orde van grootte die waarde lag. De rechtbank licht dit als volgt toe. Vast staat dat partijen de waarde in het economisch verkeer van de onderneming niet hebben laten vaststellen. Weliswaar heeft de man ter zitting verklaard dat de onderneming volgens de accountant van de onderneming, Visser & Visser, destijds ten minste € 300.000,- waard was, en dat hij die waarde heeft teruggekoppeld aan de mediator, maar de man heeft ook verklaard dat de waarde in het economisch verkeer van de onderneming gedurende de mediation nauwelijks aan de orde is geweest omdat vanaf het begin vaststond dat de vrouw zou afzien van een uitkoopsom voor de aandelen, en de vrouw heeft verklaard dat zij zich dat bedrag niet kan herinneren. Volgens de man was de vrouw bekend met de financiële situatie van de onderneming omdat zij bij de onderneming in dienst was en zij zelf de jaarstukken aan de mediator heeft gegeven, en omdat de financiële situatie van de onderneming voorafgaande aan de mediation tussen partijen is besproken. De vrouw heeft echter onweersproken verklaard dat zij wel op de loonlijst stond maar dat zij niet echt in de onderneming werkte, dat zij, evenals de man, niet kan balanslezen, en dat zij de jaarstukken uitsluitend aan de mediator heeft gegeven omdat die daarom vroeg. Dat de financiële situatie van de onderneming is besproken, is door de vrouw niet betwist, maar gesteld noch gebleken is dat de vrouw hierdoor een reëel beeld van de waarde van de onderneming heeft gekregen. Ter zitting

is gebleken dat de man de vrouw heeft voorgehouden dat het bedrijf het misschien niet zou overleven als het geld (om de vrouw uit te kopen) eruit werd gehaald. Gesteld noch gebleken is echter dat de man in een gesprek met de vrouw de eerdergenoemde waardering van ten minste € 300.000,- heeft genoemd.

5.9. Uit het voorgaande volgt dat de vrouw bij gebrek aan inzicht in de waarde van de onderneming en bij gebrek aan inzicht in de strekking van het bepaalde in artikel 25 van de overeenkomst niet geacht kan worden willens en wetens haar recht op vernietiging wegens benadeling voor meer dan een vierde te hebben prijsgegeven. Het bepaalde in artikel 25 van de overeenkomst kan dus niet aan de vrouw worden tegengeworpen.

De overeenkomst kwalificeert niet als een vaststellingsovereenkomst

5.10. Tussen partijen is verder in geschil of de overeenkomst kwalificeert als een vaststellingsovereenkomst in de zin van artikel 7:900 BW. Volgens de man is dat het geval. Hij betoogt dat een vaststellingsovereenkomst meer is dan een gewone overeenkomst, omdat die erop gericht is een geschil of onzekerheid definitief op te lossen of te voorkomen. Dit brengt volgens de man met zich dat de eisen om de overeenkomst te vernietigen op grond van dwaling strenger zijn dan bij een reguliere overeenkomst.

5.11. De vrouw voert aan dat, hoewel de overeenkomst de titel 'vaststellingsovereenkomst' draagt, dit op zichzelf niet voldoende is om te concluderen dat sprake is van een vaststellingsovereenkomst als bedoeld in artikel 7:900 BW. Zij stelt dat er geen onzekerheid of geschil over de te verdelen zaken bestond, en dat zij zich vooral heeft laten leiden door de verklaringen van de man zonder dat sprake was van een discussie over de waarde van de aandelen of over andere kwesties die typisch worden opgelost in een vaststellingsovereenkomst.

5.12. Een vaststellingsovereenkomst in de zin van artikel 7:900 BW is een overeenkomst waarbij partijen zich binden teneinde een onzekerheid of geschil omtrent hetgeen tussen hen rechtens geldt, te beëindigen. Behoudens bijzondere omstandigheden kan geen beroep op dwaling worden gedaan ter zake van hetgeen waarover werd getwist of onzekerheid bestond (Hoge Raad 15 november 1985, ECLI:NL:PHR:1985:AC4400).

5.13. De rechtbank komt tot het oordeel dat de overeenkomst op het punt van de waarde van de aandelen geen vaststellingsovereenkomst in de zin van artikel 7:900 BW inhoudt, en licht dat als volgt toe. Of iets een vaststellingsovereenkomst is, hangt af van de feiten en niet van de kwalificatie die partijen eraan geven. Er moet sprake zijn geweest van een onzekerheid of geschil. In het onderhavige geval zou die onzekerheid of dat geschil de waarde van de aandelen moeten betreffen. Gebleken is echter dat de waarde van de aandelen geen rol van enige betekenis heeft gespeeld in de besprekingen omtrent de overeenkomst. Volgens de man was die waarde niet relevant omdat de vrouw het hem gunde dat hij de onderneming, die hij met zijn vader heeft opgebouwd, kon voortzetten. De vrouw heeft dit beaamd, zij het dat zij zich wel onder druk gezet voelde om de onderneming aan de man te laten zonder een uitkoopsom te bedingen. De waarde van de aandelen was dus geen geschilpunt tussen partijen, en het was evenmin nodig om zekerheid te verkrijgen omtrent de waarde van de aandelen. Dat betekent dat partijen zich met de overeenkomst niet hebben gebonden om een geschil of onzekerheid omtrent de waarde van de aandelen te beëindigen of te voorkomen. De

overeenkomst is dus geen vaststellingsovereenkomst met betrekking tot de waarde van de aandelen.

5.14. Gelet op het voorgaande, staat de overeenkomst er niet aan in de weg dat de vrouw een beroep doet op dwaling omtrent de waarde van de aandelen.

Het beroep op dwaling van de vrouw slaagt

5.15. Ingevolge artikel 3:196 lid 2 BW wordt vermoed sprake te zijn van dwaling omtrent de waarde van een of meer der te verdelen goederen wanneer een benadeling voor meer dan een vierde is bewezen. Het moet daarbij gaan om een kwart van het deel dat de benadeelde toekomt. Indien de waarde van hetgeen de benadeelde toegedeeld heeft gekregen minder is dan 75% van de waarde die hem toekomt, dan is dus sprake van benadeling voor meer dan een vierde.

5.16. Ter zitting is gebleken dat partijen slechts twisten over de waarde van de aandelen. De overige goederen en de schulden zijn volgens partijen tegen de juiste waarde in de verdeling opgenomen. De vrouw heeft wegens de verdeling van de overige goederen en schulden een vordering van € 150.000,- op de man verkregen. Aan haar komt dus, omdat sprake is van een algehele gemeenschap van goederen, naast dit bedrag van € 150.000,- de helft van de waarde van de aandelen toe. Dit betekent dat de vrouw voor meer dan een vierde is benadeeld indien de aandelen in de houdstermaatschappij op de in de overeenkomst overeengekomen waardepeildatum (12 mei 2022) meer dan € 100.000,- waard waren. Bij een waarde van de aandelen van € 100.000,- komt aan de vrouw immers (€ 150.000,- + € 50.000,- =) € 200.000,- toe, en de vordering die de vrouw wegens haar onderbedeling bij de verdeling heeft verkregen (€ 150.000,-) is 25% minder dan dat bedrag.

5.17. De vrouw heeft een kopie van het jaarverslag van de houdstermaatschappij over 2022 in het geding gebracht. Daaruit blijkt dat het eigen vermogen van de houdstermaatschappij eind 2022 € 537.405,- bedroeg. De vrouw heeft ook een kopie in het geding gebracht van het in 3.12 genoemde rapport van G&L. G&L heeft onder meer de jaarrekeningen over 2021 van de houdstermaatschappij en [bedrijf 2] bestudeerd en concludeert onder meer:

‘Op basis van de cijfers lijkt er een vrij uitkeerbaar eigen vermogen te zijn van ca. € 400.000, waarvan 50% [bedrijf 1] toekomt.’

De vrouw concludeert op basis van deze gegevens dat de waarde van de aandelen op enkele honderdduizenden euro's bepaald had kunnen worden.

5.18. Volgens de man kan aan het rapport van G&L geen enkele waarde worden gehecht, onder meer omdat in zijn visie slechts op basis van de discounted cash flow methode tot een juiste waardering gekomen kan worden, en die methode heeft G&L (bij gebrek aan gegevens) niet toegepast. De man heeft echter ter zitting verklaard (en daarmee erkend) dat de aandelen ten tijde van de verdeling ten minste € 300.000,- waard waren. Die waarde is bepaald door de accountant van de onderneming, Visser & Visser, en staat vermeld in een e-mail van de heer Van den Berge van Visser & Visser aan de man van 24 juni 2022. In die e-mail is ook een onderbouwing van die waardering opgenomen.

5.19. Gelet op het voorgaande staat naar het oordeel van de rechtbank vast dat de aandelen in de houdstermaatschappij op de waardepeildatum (12 mei 2022) in elk geval meer dan € 100.000,- waard waren. Dat betekent dat de vrouw bij de verdeling van de gemeenschap voor meer dan een vierde is benadeeld. Hierdoor wordt de vrouw ingevolge artikel 3:196

lid 2 BW vermoed te hebben gedwaald omtrent de waarde van een of meer der te verdelen goederen.

5.20. Tegen het wettelijk vermoeden van artikel 3:196 lid 2 BW staat in beginsel tegenbewijs open. De rechtbank heeft echter al vastgesteld dat de vrouw niet op de hoogte was van de werkelijke waarde van de te verdelen gemeenschap, en evenmin wist in welke orde van grootte die waarde lag (zie 5.8). Daarmee staat vast dat de vrouw heeft gedwaald omtrent de waarde van de gemeenschap (Hoge Raad 7 april 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1697). Aan de levering van tegenbewijs wordt dus niet toegekomen.

Slotsom

5.21. De slotsom van het voorgaande is dat de vrouw bij de verdeling zoals opgenomen in de overeenkomst heeft gedwaald in de zin van artikel 3:196 lid 1 BW, en dat zij geen afstand heeft gedaan van haar recht op vernietiging van die verdeling. De verdeling is dus vernietigbaar op grond van artikel 3:196 lid 1 BW.

5.22. De vrouw heeft de gehele overeenkomst bij brief van 19 december 2024 buitengerechtelijk vernietigd, maar ter zitting heeft haar advocaat aangegeven dat slechts is bedoeld de verdeling zoals opgenomen in de overeenkomst te vernietigen. De rechtbank zal daarom voor recht verklaren dat de verdeling zoals opgenomen in de overeenkomst buitengerechtelijk is vernietigd. Aan het subsidiair gevorderde wordt dan niet toegekomen.

Ieder van partijen moet de eigen proceskosten dragen

5.23. De vrouw heeft in haar akte aangegeven dat zij zich niet langer op het standpunt stelt dat de man moet worden veroordeeld in de kosten, maar dat zij uitgaat van de hoofdregel in familierechtelijke kwesties dat beide partijen hun eigen kosten dienen te dragen. Om die reden heeft de vrouw haar vordering tot veroordeling van de man in de proceskosten ingetrokken. Gelet hierop zal de rechtbank de proceskosten van partijen compenseren, zodat ieder de eigen kosten draagt.

Het vonnis wordt niet uitvoerbaar bij voorraad verklaard.

5.24. De vrouw heeft gevorderd het vonnis voor zoveel mogelijk uitvoerbaar bij voorraad te verklaren. Deze vordering kan niet worden toegewezen omdat slechts een verklaring voor recht met compensatie van kosten zal worden uitgesproken. Een dergelijk vonnis leent zich niet voor tenuitvoerlegging en daarom evenmin voor uitvoerbaarverklaring bij voorraad

6. De beslissing

De rechtbank

6.1. verklaart voor recht dat de verdeling zoals opgenomen in de overeenkomst tussen partijen van 24 november 2022 buitengerechtelijk is vernietigd;

6.2. compenseert de kosten tussen partijen, in die zin dat iedere partij de eigen proceskosten draagt;

6.3. wijst het meer of anders gevorderde af.

NOOT

Inleiding

In deze uitspraak van de rechtbank staat de vraag centraal of in dit specifieke geval een gerechtvaardigd beroep kan worden gedaan op vernietiging van de verdeling op grond van benadeling van meer dan een kwart. Uit deze uitspraak wordt nog maar weer eens duidelijk dat het niet alleen van

belang is wat er in een overeenkomst staat, maar ook wat de omstandigheden waren waaronder die tot stand is gekomen en of partijen zich voldoende bewust zijn geweest van de inhoud en strekking van de afspraken. Het is niet alleen belangrijk om scherp te hebben wat het toetsingskader is om met succes een verdeling te kunnen vernietigen, maar juist ook voor de onderhandelingspraktijk om overeenkomsten te maken waar geen speld meer tussen te krijgen is.

Feiten

Partijen zijn gehuwd in algehele gemeenschap van goederen en gaan scheiden. Bij een mediator maken zij afspraken met elkaar over onder andere de verdeling van de gemeenschap van goederen. Tot de gemeenschap van goederen behoren onder meer de echtelijke woning en aandelen in een bv en via die bv waren er deelnemingen in andere bv's. Partijen spreken af dat de aandelen in de bv's nihil zijn. De overwaarde van de woning wordt door partijen vastgesteld op € 287.000. De woning en de aandelen worden toegedeeld aan de man, waarbij hij de hypotheek voor zijn rekening neemt. Partijen komen overeen dat de man € 150.000 aan de vrouw moet betalen wegens zijn overbedeling. De overeenkomst met de titel 'Vaststellingsovereenkomst' wordt door beiden ondertekend. In art. 25.1 van de overeenkomst komen partijen finale kwijting overeen en doen zij afstand van het recht om vernietiging van de verdeling te vorderen. Op het moment dat de man de afgesproken betalingsregeling niet nakomt, schakelt de vrouw een advocaat in. Deze advocaat zet vraagtekens bij de waardering van de aandelen en vernietigt buitengerechtelijk bij brief eerst art. 21 van de overeenkomst waarin de aandelen zijn verdeeld. Nadat een door de vrouw ingeschakelde deskundige tot de conclusie komt dat het onwaarschijnlijk is dat de waarde van de aandelen nihil is, wordt namens de vrouw de gehele overeenkomst buitengerechtelijk vernietigd.

Oordeel rechtbank

Er volgt een procedure bij de rechtbank en de vrouw vordert primair een verklaring voor recht dat de tussen partijen gesloten overeenkomst buitengerechtelijk is vernietigd, althans dat de tussen partijen gesloten vaststellingsovereenkomst is vernietigd. De vrouw baseert haar vorderingen op art. 3:196 lid 1 BW: de verdeling is vernietigbaar omdat zij heeft gedwaald omtrent de waarde van de aandelen van de houstermaatschappij en de vrouw daardoor voor meer dan een vierde is benadeeld. De man verweert zich met de volgende verweren:

- De vrouw heeft haar recht om vernietiging te vorderen prijsgegeven (art. 25.1 van de overeenkomst).
 - Er is sprake van een vaststellingsovereenkomst.
 - De vrouw is niet voor meer dan een kwart benadeeld.
- De tekst van art. 25.1 van de overeenkomst lijkt duidelijk te zijn en de strekking te hebben van art. 3:196 lid 4 BW. De rechtbank oordeelt evenwel dat van een aanvaarding zoals bedoeld in art. 3:196 lid 4 BW alleen sprake kan zijn als de benadeelde zich bewust is van de strekking van die aanvaarding of als de andere deelgenoot daarvan uit mocht gaan op grond van art. 3:33 en 3:35 BW. Uit de omstandigheden dat partijen niet juridisch onderlegd zijn, zij geen eigen advocaat hadden en de inhoud en strekking van art. 25.1 van de overeenkomst niet nadrukkelijk door de mediator met partijen is besproken, komt de rechtbank tot de conclusie dat de vrouw niet willens en wetens haar recht op vernietiging van de verdeling voor meer dan een kwart heeft prijsgegeven. Daar-

naast stelt de rechtbank dat voor een gerechtvaardigd beroep op art. 3:196 lid 4 BW het ook nodig is dat de benadeelde zich bewust was van de waarde van de gemeenschap, althans in welke orde van grootte die waarde lag (vgl. HR 7 juli 1995, NJ 1996/499, ECLI:NL:HR:1995:ZC1697). Nu ook dat inzicht bij de vrouw ontbrak, kan de man de vrouw niet houden aan art. 25.1 van de overeenkomst.

De rechtbank oordeelt dat er in deze situatie geen sprake is van een vaststellingsovereenkomst ten aanzien van de waarde van de aandelen. Tijdens het mediationtraject was de waarde van de aandelen tussen partijen namelijk geen geschilpunt. Het enkele feit dat de overeenkomst de titel 'Vaststellingsovereenkomst' droeg, is onvoldoende om aan te nemen dat er een vaststellingsovereenkomst is gesloten. Op basis van de informatie die de rechtbank heeft over de waarde van de aandelen, staat voor de rechtbank vast dat die waarde in elk geval meer is dan € 100.000, zodat daarmee voor de rechtbank ook vaststaat dat de vrouw voor meer dan een kwart is benadeeld. De rechtbank wijst de primaire vordering van de vrouw toe dat de overeenkomst buitengerechtelijk is vernietigd.

Juridisch kader

Een verdeling kan in zijn algemeenheid worden vernietigd op grond van de algemene wilsgebreken van art. 3:44 BW: bedreiging, bedrog en misbruik van omstandigheden. De algemene dwalingsregeling van art. 6:228 BW is echter niet van toepassing op een verdeling. Hiervoor geldt de lex specialis van art. 3:196 lid 1 BW op grond waarvan de verdeling vernietigd kan worden in geval van benadeling van een deelgenoot voor meer dan een kwart. Op grond van lid 4 van dit artikel kan deze vernietiging niet worden ingeroepen als 'de benadeelde de toedeling te zijnen bate of schade heeft aanvaard'.

Daarnaast is in deze casus de vraag aan de orde of de gesloten overeenkomst een vaststellingsovereenkomst is in de zin van art. 7:900 BW e.v. Als partijen een vaststellingsovereenkomst sluiten met elkaar, dan ligt daaraan altijd de bedoeling ten grondslag om afspraken te maken die ervoor zorgen dat er een einde komt aan een onzekerheid of geschil of juist om onzekerheid of geschillen te voorkomen. Dat kan betekenen dat partijen een overeenkomst sluiten met elkaar over wat er in juridische zin tussen hen geldt, ook als dat betekent dat die toestand afwijkt van wat er eerder als rechtstoestand tussen partijen gold. De aard van een vaststellingsovereenkomst maakt dan ook dat alleen in bijzondere gevallen een beroep op dwaling kansrijk is op de punten waarover onzekerheid was of waarover werd getwist.

Samenhang met andere uitspraken en literatuur

Niet altijd zijn partijen blij met afspraken die zij in het kader van de scheiding met elkaar hebben gemaakt en komt het voor dat een van de partijen daarop wil terugkomen. Op het moment dat er is gedwaald over de waarde van bepaalde vermogensbestanddelen, komt art. 3:196 BW in beeld. Dit artikel is op grond van art. 1:135 lid 2 BW ook van toepassing op de afwikkeling van huwelijkse voorwaarden. De eerste hobbel die genomen moet worden, is dat er sprake is van een benadeling voor meer dan een vierde ten opzichte van de totale waarde van de gemeenschap. Afhankelijk van de inhoud van de verdelingsovereenkomst kunnen vervolgens de knelpunten zijn dat de benadeelde de verdeling aanvaard heeft ex art. 3:196 lid 4 BW of dat er sprake is van een vaststellingsovereenkomst. De omstandigheden waaronder de

afspraken tot stand zijn gekomen, zijn van groot belang voor beantwoording van de vragen of de benadeelde de verdeling 'te zijnen bate of schade' heeft aanvaard (vgl. art. 3:196 lid 4 BW) en/of er sprake is van een vaststellingsovereenkomst.

In zijn algemeenheid wordt het aanvaarden van een verdeling op grond van art. 3:196 lid 4 BW niet snel aangenomen. Als extra eis wordt gesteld dat de deelgenoot bewust het risico van benadeling moet hebben aanvaard. Daarnaast zal de aanvaarding niet snel worden aangenomen als de andere deelgenoot niet aan zijn informatieverplichting (art. 3:166 lid 3 jo. 6:2 lid 1 BW) heeft voldaan, hetgeen blijkt uit eerdergenoemd arrest van de Hoge Raad van 7 april 1995. Het opnemen van een bepaling in de verdelingsovereenkomst dat de deelgenoten afstand doen van het recht om vernietiging van de verdeling te vorderen, is evenmin een garantie dat de benadeelde daaraan gehouden kan worden. Die bepaling kan toepassing missen als de benadeelde niet exact op de hoogte was van de strekking van die bepaling op grond van de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid (art. 6:216 jo. 6:248 lid 2 BW) en wanneer de benadeelde niet wist wat de orde van grootte van de benadeling was. Anderzijds zal een aanvaarding van een verdeling juist wel sneller worden aangenomen als de benadeelde bijstand had van een eigen professional, zoals een advocaat.

Tot slot zien we in de praktijk vaker dat deelgenoten juist twisten over de waarde van een goed, maar uiteindelijk een bepaalde waarde of overbedelingsuitkering afspreken juist met als doel om hun geschil te beëindigen. Op het moment dat dit blijkt uit de overeenkomst – er wordt bijvoorbeeld ten aanzien van een bepaalde waarde expliciet een vaststellingsovereenkomst gesloten – dan staat een beroep op art. 3:196 BW niet meer open omdat er sprake is van een vaststellingsovereenkomst. Dit volgt ook uit de uitspraak van het hof Arnhem-Leeuwarden van 17 januari 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:384, r.o. 5.15, waarin het hof overweegt dat het feit dat er een vaststellingsovereenkomst is gesloten over de waarde van de woning impliceert dat de vrouw de verdeling te harer bate of schade heeft aanvaard. Zij kan niet meer op die verdeling terugkomen.

Conclusie

De uitspraak van de rechtbank Rotterdam bevestigt de lijn in de jurisprudentie dat het opnemen van een standaardbepaling in een overeenkomst omtrent het aanvaarden van een bepaalde verdeling te zijnen bate of schade onvoldoende is. Partijen moeten aantoonbaar zich bewust zijn geweest van de strekking van die bepaling en op de hoogte zijn van (ongeveer) het bedrag waar afstand van wordt gedaan. Dat de benadeelde partij niet werd bijgestaan door een eigen professional maakt dat de lat nog hoger ligt om die aanvaarding te kunnen aannemen. Deze uitspraak laat ook zien dat de omstandigheden van het geval leidend zijn, waardoor het altijd lastig zal zijn in te schatten of een vernietiging van een verdeling nu wel of geen kans van slagen heeft. Reden te meer om hier alert op te zijn bij het opstellen van convenanten: voorkomen is beter dan genezen!

mr. M.L. Neuteboom-van Asselt
advocaat RWV Advocaten

24

Toestemming openen bankrekening bij ondertoezichtstelling via bijzondere curator

Kinderrechter Rechtbank Overijssel zp Zwolle
21 januari 2026, nr. C/08/336185 / JE RK 25-1273,
ECLI:NL:RBOVE:2026:406
(mr. Pos)
Noot mr. J. Moerings

Toestemming voor openen bankrekening. Ondertoezichtstelling. Bijzondere curator. Gezag over minderjarige en diens vermogen.

[BW art. 1:245, 1:250, 1:253i]

Essentie: Geen toestemming van ouders voor openen van bankrekening voor kind. Tijdens ondertoezichtstelling start de GI een procedure, bijzondere curator benoemd ex art. 1:250 BW. Taak bijzondere curator beëindigd, openen rekening niet gelukt. Ouders in gesprek met de GI voor openen bankrekening. Vader bereid tot medewerking. Aanhouding zaak in afwachting van gesprek met GI.

Samenvatting: Deze zaak gaat om een kind van 14 of 15 jaar (geboren 2011) waarover de ouders gezamenlijk het gezag uitoefenen. Het kind is onder toezicht gesteld en mogelijk uit huis geplaatst (aangezien de ouders niet zonder toestemming langs mogen komen bij de verblijfplaats). Het kind wil graag een bankrekening openen, zodat zij via een bijbaantje geld kan sparen en kan leren met financiële vrijheid om te gaan. Zij laat dit weten in een brief aan de rechter.

De ouders geven geen toestemming om een bankrekening voor het kind te openen. De gecertificeerde instelling (GI) heeft een verzoek gedaan, maar uit de beschikking blijkt niet welk verzoek dat is. Het kan bijvoorbeeld een procedure zijn in verband met een schriftelijke aanwijzing (ex art. 1:263 BW) of de geschillenregeling (ex art. 1:262b BW). In de tussenbeschikking van 6 augustus 2025 is een bijzonder curator benoemd, mogelijk met het doel om namens het kind een bankrekening te openen. Deze tussenbeschikking is helaas niet gepubliceerd.

In de huidige beschikking van 21 januari 2026 deelt de bijzondere curator diens bevindingen. Het is niet gelukt om namens het kind een bankrekening te openen. Wel heeft de vader toegezegd de samenwerking met de GI aan te gaan. De vader heeft ook beloofd in gesprek te gaan. De GI zal de ouders daarom uitnodigen voor een gesprek. Daar kan worden vastgelegd dat namens het kind een bankrekening wordt geopend.

De kinderrechter oordeelt dat de taak van de bijzondere curator is beëindigd omdat het openen van een rekening niet is gelukt en de ouders meewerken aan een gesprek met de GI. De rechter houdt de zaak voor drie maanden aan, om te controleren of het gesprek resulteert in het openen van een bankrekening. De rechter vraagt de GI om dan een update te sturen en te laten weten of er behoefte is aan een mondelinge behandeling.

Beschikking in de zaak van: